

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิ
 สาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

**The Cooperation of the Population of Isan in Solid
 Waste Management: an Investigation Undertaken at
 the Isan sub –District Municipality of Muang District
 Buriram Province**

ปฐมาไววุฒินันท์¹ และประจักษ์ บัวผัน^{2*}

Patama Thiangtrong¹ and Prachak Bouphan^{2*}

¹สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ภาควิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Correspondent author: bprach@kku.ac.th

Received March 28, 2011

Accepted May 1, 2011

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทำการศึกษาในประชาชนตำบลอิสาณ ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน 1 คนต่อ 1 ครัวเรือน จำนวน 6,768 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ได้กลุ่มตัวอย่าง 323 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ระหว่างวันที่ 1-31 มกราคม 2554 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.68 (S.D.=0.66) และการดำรงตำแหน่งในชุมชน ปริมาณมูลฝอยในครัวเรือน ประเภทมูลฝอยในครัวเรือนและปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่อง การจัดการมูลฝอยและการสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 57.10 ปัญหาและอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่ คือ ด้านปัจจัยทางสังคม

ABSTRACT

This study was cross sectional descriptive and the purpose was to investigate people's participation and factors influencing in waste management in municipal area of Isan sub-district, Muang district, Buriram province. The number of studied subjects was 323, which were systemalically selected from the total population of 18,146 during January1-31, 2011. SPSS for Windows was used for analyzing data. Percentage, mean, standard deviation,

median, Pearson product-moment coefficient correlation and stepwise multiple regression analysis were employed to analyze data. The results were shown that people's participation in waste management was moderate at 2.68 (S.D.=0.66) and position in the community as well as amount of waste in household and social factors have related with participation. Factors effecting people's participation in waste management were to be informed the knowledge of waste management and to support by the municipality. They could be taken to make forecast of people's participation in waste management in municipal area of Isan sub-district, Muang district, Buriram province – at 57.10%. Most found problems were social factors.

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม ประชาชน การจัดการมูลฝอย

Keywords: cooperation, population, solid waste management

1. บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ให้ความสำคัญของคุณภาพสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจุบันคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรม โดยมีสาเหตุสำคัญจากการขยายตัวของจำนวนประชากร และแบบแผนการดำรงวิถีชีวิตที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษเพิ่มขึ้น ปริมาณมูลฝอยและของเสียอันตรายมีมากขึ้นเกินศักยภาพในการกำจัดได้ทัน จึงได้กำหนดนโยบายในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตที่ดี และไม่เป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศ สำหรับด้านการจัดการมูลฝอยกำหนดให้เพิ่มประสิทธิภาพของกลไกการจัดการมูลฝอยชุมชน มูลฝอยอิเล็กทรอนิกส์ของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ ซึ่งเป้าหมายคือ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มพื้นที่ดำเนินการจัดการมูลฝอยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด มูลฝอยได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและถูกสุขลักษณะไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณที่เกิดขึ้นในปี 2553 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหามูลฝอยและน้ำเสียไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ซึ่งมาตรการที่จะเสริมให้

สามารถนำนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้ที่สำคัญสิ่งหนึ่ง คือการปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องแก่เยาวชน โดยให้การศึกษาและรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือปฏิบัติ รวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (1) ในปี 2551 พบว่าปริมาณมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 15.03 ล้านตัน หรือวันละ 41,064 ตัน (ไม่รวมปริมาณมูลฝอยก่อนที่จะนำมาทิ้งในถัง) เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ประมาณ 0.26 ล้านตัน หรือร้อยละ 1.82 แต่พบว่ามีกานำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ประมาณ 3.45 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 23 ของปริมาณที่เกิดขึ้น ซึ่งมีปริมาณค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น (2) ก่อให้เกิดปัญหามูลฝอยตกค้าง โดยเฉพาะในหลายพื้นที่ได้ประสบปัญหาไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการภาคราชการและประชาชน

ในอดีตที่ผ่านมาการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนมักจะถูกกำหนดโดยส่วนกลาง ซึ่งอาจจะได้รูปแบบการบริหารจัดการที่ไม่ตรงกับสภาพท้องถิ่น โดยเฉพาะไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ ประชาชนและ

ท้องถิ่นไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการมูลฝอยของชุมชนเอง ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการมูลฝอยไม่มีประสิทธิภาพและไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร ดังนั้นเมื่อมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะโดยกำหนดให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ได้แก่ การรักษาความสะอาดเรียบร้อยของบ้านเมือง การจัดการมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ริเริ่มร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาในด้านการจัดการมูลฝอย (3) โดยการจัดการมูลฝอยเป็นการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้ง การเก็บ การรวบรวม การขนถ่ายและการขนส่งการแปรรูปและการกำจัดมูลฝอย ซึ่งเป็นวิธีที่มีหลักการที่ดีที่สุดทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม การอนุรักษ์ ภูมิทัศน์ และด้านสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมถึงการรับผิดชอบต่อสาธารณชน (5) ซึ่งหากมูลฝอยไม่ได้รับการจัดการที่ดีก็ส่งผลกระทบต่อปัญหาตามมา เช่น ถ้าการเก็บและทำลายหรือการนำมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ไม่มีประสิทธิภาพ จะทำให้มีมูลฝอยตกค้าง หมักหมม ส่งกลิ่นเหม็น จนก่อให้เกิดปัญหาหมอกพิษกับสิ่งแวดล้อม (5) ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหามูลฝอย จึงจำเป็นต้องมีการจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด คือการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย (6) ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนเป็นที่ยอมรับกันในกระบวนการบริหารที่ดี เป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการซึ่งเป็นการตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา (7) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการทำงานมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (8) ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ (9) เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบและหน้าที่ รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของที่ต้องรับผิดชอบต่อปัญหาของชุมชนตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย จะประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยหลายปัจจัย ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล โดยเซอร์เมอร์ฮอร์นและคณะ (10) ได้อธิบายว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลประกอบด้วย คุณลักษณะส่วนบุคคล (individual attributes) ร่วมกับความพยายามในการทำงาน (work effort) ซึ่งแรงจูงใจของแต่ละบุคคลจะช่วยกำหนดแรงขับทำให้เกิดคุณลักษณะเฉพาะต่อระดับและแนวทางของการมีส่วนร่วม ซึ่งคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ตำแหน่งในชุมชน นอกจากนี้ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ ปัจจัยด้านมูลฝอย ได้แก่ ปริมาณมูลฝอยในครัวเรือนและประเภทมูลฝอยในครัวเรือน ทั้งนี้เป็นเพราะปริมาณมูลฝอยของแต่ละครัวเรือนเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับปัญหาของมูลฝอยในแต่ละครัวเรือน ดังนั้นปริมาณมูลฝอยมาก หากไม่มีการกำจัดที่ถูกต้องและเหมาะสมกับประเภทก็จะเกิดปัญหามา (11)

นอกจากนี้ก็พบว่า ความรู้ในเรื่องการจัดการมูลฝอย ก็มีความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเช่นกัน ประกอบด้วยความรู้เรื่องการเก็บกักมูลฝอย การเก็บขนมูลฝอย การกำจัดมูลฝอย และการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ (12) ตลอดจนปัจจัยด้านสังคมก็มีส่วนสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย โดย House (13) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 ชนิด คือแรงสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (emotional support) แรงสนับสนุนด้านการประเมิน (appraisal support) แรงสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (information support) และแรงสนับสนุนด้านเครื่องมือ สิ่งของ การเงิน และแรงงาน (instrument support) ดังนั้นหากประชาชนได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมและตรงต่อความต้องการย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วม

เทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2551 มีพื้นที่รับผิดชอบ 36.899 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตติดต่อกับเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ มีหมู่บ้านรับผิดชอบ จำนวน 18 หมู่บ้านจำนวนหลังคาเรือน 6,768 หลังคาเรือนมีประชากรในเขตเทศบาลจำนวน 18,146 คน (14) ซึ่งตำบลอิสานมีสภาพเป็นชุมชนกึ่งเมือง กึ่งชนบท และจากการที่มีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาลเมือง ทำให้ปัจจุบันมีการขยายตัวเมืองและความเจริญทางเศรษฐกิจออกมาส่งผลให้ปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งพบว่าปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีประมาณวันละ 8-10 ตัน แต่เทศบาลตำบลอิสานสามารถให้บริการจัดเก็บมูลฝอยในพื้นที่ได้เพียง ร้อยละ 70 ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งมาจาก เทศบาลตำบลอิสานมีระบบการจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากยังขาดทรัพยากรที่จำเป็นการจัดเก็บค่าธรรมเนียมไม่ตรงตามเป้าที่ตั้งไว้ อีกทั้งเทศบาลตำบลอิสานไม่มีสถานที่กำจัดขยะต้องนำไปกำจัดที่สถานกำจัดมูล

ฝอยของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์โดยเสียค่าใช้จ่าย ดังนั้นจากค่าใช้จ่ายที่สูงและการจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาเรื่องร้องเรียน และการขาดความร่วมมือจากชุมชนในปี 2551 เทศบาลตำบลอิสานจึงร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการมูลฝอยในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งผลการวิจัยได้เสนอว่า แนวทางการจัดการมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ ต้องสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และสร้างหมู่บ้านต้นแบบด้วยวิธีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจึงจะสามารถทำให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพได้ (15) การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย และปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเป็นแนวทางการวางแผนการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมืออย่างแท้จริงและเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลอิสานต่อไป

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive research) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน 1 คนต่อ 1 ครัวเรือน โดยเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ ตำบลอิสาน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 6,768 ครัวเรือน และผู้นำหมู่บ้านหรือตัวแทน จำนวน 18 หมู่บ้าน รวม

จำนวน 18 คน (14) กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณ

ค่าเฉลี่ยของประชากร ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร (16) กำหนดได้จากสูตร

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 \sigma^2}{e^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 \sigma^2}$$

เมื่อ n = จำนวนขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน 1 คน ต่อ 1 ครัวเรือน โดยเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ไม่น้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 6,768 ครัวเรือน

$Z_{\alpha/2}$ = ค่ามาตรฐานได้ไ้คงปกติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ($Z_{\alpha/2}$ หรือ $Z_{0.025} = 1.96$)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ยอมให้เกิดขึ้นซึ่งในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 0.05

σ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ได้จากการทดลองใช้เครื่องมือ คือ 0.47

แทนค่าในสูตร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คน สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) จนได้จำนวนครบตามต้องการและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่มคือผู้นำหมู่บ้านหรือตัวแทน จำนวน 18 หมู่บ้านรวมจำนวน 18 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้เป็นแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แนวทางการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่าน มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามส่วนความรู้ โดยวิธี คูเตอร์-ริชาร์ดสันได้ค่า 0.81 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแบบประเมินค่าได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช 0.91 ประกอบด้วย ข้อคำถาม 6 ส่วน คือคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านมูลฝอย ความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย ปัจจัยทางสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย และปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ การดำเนินการวิจัยได้รับอนุญาตการวิจัยทุกกระบวนการวิจัย และได้รับความเห็นชอบและการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 24 ธันวาคม 2553

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการระหว่างวันที่ 1-31 มกราคม 2554 ทำหนังสือขออนุญาตในการทำวิจัยจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นถึงนายกเทศมนตรีตำบลอิสานแล้วนำแบบสอบถามไปติดต่อกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อช่วยประสานงานเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการสนทนากลุ่มนัดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ นัดหมาย และแจ้งหัวข้อการสนทนากลุ่มให้ทราบล่วงหน้า และดำเนินการสนทนากลุ่มต่อไป

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์จากเนื้อหาของข้อมูล (content analysis)

3. ผลการวิจัย

3.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.6 อายุระหว่าง 35-49 ปี ร้อยละ 42.7 อายุเฉลี่ย 40.63 ปี (S.D.=12.08) อายุต่ำสุด 15 ปี อายุสูงสุด 80 ปี มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 46.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 42.1 รายได้ระหว่าง 4,001-6,000 บาท ร้อยละ 32.2 รายได้เฉลี่ย 6,738.67 บาท (S.D.=5,355.13) ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน น้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 47.4 เฉลี่ย 23.15 (S.D.=15.28) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน ร้อยละ 82.7

3.2 ปัจจัยด้านมูลฝอย ได้แก่ ปริมาณมูลฝอยในครัวเรือน และประเภทมูลฝอยในครัวเรือน ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่า มูลฝอยในครัวเรือนส่วนใหญ่มีปริมาณ น้อยกว่า 2 กิโลกรัมต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 75.2 และมูลฝอยส่วนใหญ่ที่พบเป็นประเภทเศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.5

3.3 ระดับความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอยของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 47.06 รองลงมา ระดับสูง ร้อยละ 35.60 (Mean=14.13, S.D.=2.76) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการเก็บกักมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.01 (Mean=3.11, S.D.=0.91) ด้านการเก็บขนมูลฝอยอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 49.85 (Mean=2.55, S.D.=0.96) ด้านการกำจัดมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 72.76 (Mean=4.07, S.D.=1.15) และด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 47.06 (Mean=4.39, S.D.=1.06)

3.4 ระดับปัจจัยทางสังคมในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับปัจจัยทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.62 (S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.57 (S.D.=0.82) ส่วนการสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.67 (S.D.=0.98)

3.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.68 (S.D.=0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 (S.D.=0.76) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.01 (S.D.=0.74) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.94 (S.D.=0.79) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.42 (S.D.=0.89) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.42 (S.D.=0.89) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อยค่าเฉลี่ย 2.17 (S.D.=0.88)

3.6 คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านมูลฝอย ความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

คุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่าการดำรงตำแหน่งในชุมชน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r=0.128$, $p\text{-value}=0.021$) ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจัยด้านมูลฝอย พบว่าปริมาณมูลฝอยในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.173$, $p\text{-value}=0.002$) และประเภทมูลฝอยในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.214$, $p\text{-value} = <0.001$)

ความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย พบว่าภาพรวมของความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความรู้เรื่องการเก็บกักมูลฝอย, ความรู้เรื่องการเก็บขนมูลฝอยความรู้เรื่องการกำจัดมูลฝอย และความรู้เรื่องการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจัยทางสังคม พบว่าภาพรวมของปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.738$, $p\text{-value}<0.001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยทางสังคมรายด้าน พบว่าด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร

เรื่องการจัดการมูลฝอย มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.728$, $p\text{-value}<0.001$) ส่วนด้านการสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.560$, $p\text{-value}<0.001$) (ตารางที่ 1)

3.7 คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านมูลฝอย ความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และถูกเลือกเข้าสมการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่ถูกเลือกเข้าสมการเป็นตัวแปรที่มีค่าทำนายสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับดังนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอย ($p\text{-value}<0.001$) และการสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล ($p\text{-value}<0.001$) ตัวแปรทั้ง 2 ตัว สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ได้ร้อยละ 57.10 (ตารางที่ 2) ได้สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$Y = 0.995 + (0.487)$ (การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอย) $+ (0.163)$ (การสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล)

ตารางที่ 1. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านมูลฝอย ความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

คุณลักษณะส่วนบุคคลปัจจัยด้านมูลฝอย ความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย ปัจจัยทางสังคม	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
คุณลักษณะส่วนบุคคล			
เพศ (หญิง)	-0.016	0.771	ไม่มีความสัมพันธ์
อายุ	0.034	0.546	ไม่มีความสัมพันธ์
ระดับการศึกษา(ประถมศึกษา)	0.058	0.297	ไม่มีความสัมพันธ์
อาชีพ (เกษตรกร)	-0.034	0.541	ไม่มีความสัมพันธ์
รายได้	-0.017	0.763	ไม่มีความสัมพันธ์
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	-0.067	0.229	ไม่มีความสัมพันธ์
การดำรงตำแหน่งในชุมชน (มีตำแหน่ง)	0.128*	0.021	ต่ำ
ปัจจัยด้านมูลฝอย			
ปริมาณมูลฝอยในครัวเรือน	0.173**	0.002	ต่ำ
ประเภทมูลฝอยในครัวเรือน (เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้)	0.214**	<0.001	ต่ำ
ความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย			
การเก็บกักมูลฝอย	0.007	0.907	ไม่มีความสัมพันธ์
การเก็บขนมูลฝอย	0.078	0.161	ไม่มีความสัมพันธ์
การกำจัดมูลฝอย	-0.056	0.314	ไม่มีความสัมพันธ์
การนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์	0.091	0.103	ไม่มีความสัมพันธ์
	-0.098	0.080	ไม่มีความสัมพันธ์
ปัจจัยทางสังคม	0.738**	<0.001	สูง
การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอย	0.728**	<0.001	สูง
การสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล	0.560**	<0.001	ปานกลาง

** ค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.01

* ค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 2. ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ตัวแปร	B	Beta	t	p-value	R	R ²
1. การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอย	0.487	0.600	13.876	<0.001	0.728	0.530
2. การสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล	0.163	0.240	5.554	<0.001	0.756	0.571

ค่าคงที่ = 0.995, F= 213.217, p-value<0.001

3.8 การสนทนากลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสานอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า เทศบาลควรประสานผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการมูลฝอยทางหอกระจายข่าว ทำเอกสารประชาสัมพันธ์และดำเนินการรณรงค์เชิงรุกซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางให้ประชาชน รวมทั้งเทศบาลควรให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์หรืองบประมาณในการจัดการมูลฝอยให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

4. สรุปและวิจารณ์ผล

คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านการดำรงตำแหน่งในชุมชน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r=0.128$, $p\text{-value}=0.021$) สอดคล้องกับ พัดชา มากมี (17) พบว่าตำแหน่งในชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง ในการจัดการมูลฝอย กล่าวคือประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชนเช่นเดียวกับ ภาณุ พันภัย (18) พบว่าตำแหน่งหรือสถานภาพในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา กล่าวคือประชาชนที่มีบทบาทมาก เช่น เป็นผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพในชุมชนที่มีบทบาทน้อยหรือประชาชนทั่วไปแต่แตกต่างจาก ปิยวัฒน์ โพชะกะ (19) พบว่าตำแหน่งในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง โสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยด้านมูลฝอย ได้แก่ปริมาณมูลฝอยในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

($r=0.173$, $p\text{-value}=0.002$) สอดคล้องกับสุกควดี ธนสีลังกูร (20) พบว่าปริมาณมูลฝอยที่ผลิตในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป็ด จังหวัดขอนแก่น ($r=0.20$, $p\text{-value} <0.001$) และประเภทมูลฝอยในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.214$, $p\text{-value} <0.001$) แตกต่างจากสุกควดี ธนสีลังกูร (20) พบว่าประเภทมูลฝอยในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป็ด จังหวัดขอนแก่น

ภาพรวมความรู้เรื่องการจัดการมูลฝอย ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสอดคล้องกับปิยวัฒน์ โพชะกะ (19) พบว่าความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง โสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น เช่นเดียวกับรัชชานันท์ ศรีสุภักดิ์ (21) พบว่าความรู้ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลเชียงใหม่ จังหวัดมหาสารคามแตกต่างจากสุกควดี ธนสีลังกูร (11) พบว่าความรู้ด้านการจัดการมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป็ด จังหวัดขอนแก่น ($r=0.40$, $p\text{-value} <0.001$)

ภาพรวมของปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.738$, $p\text{-value} <0.001$) พบว่าด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอยมีความสัมพันธ์ระดับ

สูงทางบวกกับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.728$, $p\text{-value}<0.001$) สอดคล้องกับ ปิยวัฒน์โพชะกะ (19) พบว่าการได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r= -0.543$, $p\text{-value}<0.001$) เช่นเดียวกับ สุกควดี ธนสีลิ่งกูร (11) พบว่าการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป็ด ($r =0.52$, $p\text{-value} < 0.001$) แตกต่างจาก จรรยา ชูแดง (22) พบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนคราม อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนด้านการสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r =0.560$, $p\text{-value}<0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับปิยวัฒน์โพชะกะ (19) พบว่าการสนับสนุนด้านทรัพยากร/งบประมาณ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชนมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=30.441$, $p\text{-value}< 0.001$)

ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ คือการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอย ($p\text{-value}<0.001$) และการสนับสนุนทรัพยากรของเทศบาล ($p\text{-value}<0.001$) ตัวแปรทั้ง 2 ตัวสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ได้ร้อยละ 57.10 สอดคล้องกับการศึกษาของภาณุ พันภัย (18) พบว่าความสามารถในการพยากรณ์ การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลามีตัวแปรในสมการ 3 ตัวแปร คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สถานภาพในชุมชน และอาชีพ เช่นเดียวกับ การศึกษาของสุกควดี ธนสีลิ่งกูร (11) พบว่า ความสามารถในการพยากรณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป็ด จังหวัดขอนแก่น มีตัวแปรในสมการ 7 ตัวแปร คือ การได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ความคาดหวังในผลประโยชน์ ระดับการศึกษา ความรู้ด้านการจัดการมูลฝอย ความคิดเห็นต่อข้อบังคับตำบล ปริมาณมูลฝอยที่ผลิตในครัวเรือน และเพศ ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยเปิดช่องทางให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารในการจัดการมูลฝอยรวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรที่ตรงต่อความต้องการและจำเป็นแก่ประชาชนมากที่สุด เพื่อที่ประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการมูลฝอยกับเทศบาลต่อไป

4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1) ควรเพิ่มช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องการจัดการมูลฝอยระดับชุมชน โดยการสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนมีการให้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องการจัดการมูลฝอยทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเป็นประจำทุกสัปดาห์
- 2) ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการวางแผนการจัดเก็บมูลฝอย เช่น การจัดทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อกำหนดวันและเวลาในการจัดเก็บมูลฝอยให้สม่ำเสมอและแน่นอน
- 3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา วิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหามูลฝอยในชุมชนร่วมกับเทศบาล เพื่อที่เทศบาลจะได้นำไปวางแผนจัดทำโครงการที่ตรงต่อความต้องการของประชาชนมากที่สุด

4) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการจัดเก็บมูลฝอยของเทศบาล ตลอดจนมีส่วนร่วมกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บมูลฝอยก่อนที่เทศบาลจะตราเป็นเทศบัญญัติของท้องถิ่น

5) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมประเมินผลการจัดการมูลฝอยในชุมชนว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดและมีปัญหาใดที่ควรนำมาแก้ไข เพื่อที่เทศบาลจะได้นำมาปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการบริการ

4.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษารูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอยให้แก่ประชาชน เพื่อให้ทราบวิธีการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมกับกลุ่มและพื้นที่

2) ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านการจัดการมูลฝอยชุมชน

5. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเทศบาลตำบลอิสาน ที่ให้การสนับสนุนมอบทุนการศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้มอบทุนส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- (1) Office of the national economic and social development board. The tenth national economic and social development plan (2007–2011). Bangkok: Soutpaisal; 2006. Thai.
- (2) Pollution Control Department. Summary of the pollution situation in Thailand in the year 2008. Bangkok: KotchakornPublicing; 2009. Thai.

(3) The department of local administration. Waste and garbage management standard. The department of local administration, Ministry of Interior; 2006. Thai.

(4) Tchobanoglous G, Theisen H, Vigil S. Integrated solid waste management: Engineering principles and management. Singapore: McGraw-Hill; 1993.

(5) Nonsung S. Natural resources and environment. Bangkok: Odeon Store; 2000. Thai.

(6) Rahong S. People participation in solid waste management: A case study of sub-district administrative organization KlongmaduaKratumban district, Samutsakhon province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2007. Thai.

(7) Rabibadhana A. People participation in community development. Bangkok: Center for health policy studies; 2004. Thai.

(8) Cohen JM, Uphoff NT. World development. New York: McGraw-Hill; 1986.

(9) Davis K, Newstrom JW. Human behavior at work. 8th ed. New York: McGraw-Hill; 1989.

(10) Schermerhorn R, Hunt G, Osborn N. Organization Behavior. New York: John Wiley and Sons; 2003.

(11) Thanasilangkoon S. People participation about solid waste management in sub-district administration organization area: A case study in Ban Pedsub-district administration organization area, Khon Kaen province

- [Thesis]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2002. Thai.
- (12) Mulpuk P. Environmental health. Bangkok: Office printing business, the war veterans' organization of Thailand; 2007. Thai.
- (13) Wongchantra C. The relationship between demographic data, social support and dependent care agency in care-takers of children with cerebral palsy [Thesis]. Bangkok: Mahidol University; 1996. Thai.
- (14) Division of technical service and planning, Isan sub-district municipality. Three-year development plan, Isan sub-district municipality. Buriram: Isan sub-district municipality, Muang district, Buriram province; 2009. Thai.
- (15) Patitangkho K. Solid waste management in Isan sub-district municipality area, Muang district, Buriram province. Buriram: Buriram Rajabhat University; 2008. Thai.
- (16) Chirawatkul A. Biostatistics. 3rd ed. Khon Kaen: Klang Nana Wittaya; 2008. Thai.
- (17) Makmee P. People participation on waste management the case study of Rayong municipality [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2007. Thai.
- (18) Phonpai P. The public participation in the waste differentiation of Thaphosub-district administrative organization, Sadao district, Songkhla province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2007. Thai.
- (19) Pochaka P. People participation in Nongwangsokpra district administrative organization, Amphor Phon, Khon Kaen province [Thesis]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2010. Thai.
- (20) Tchobanoglous G, Theisen H, Vigil S. Integrated solid waste management: Engineering principles and management. Singapore: McGraw-Hill; 1993.
- (21) Srisupak R. The participation of the people for solid waste management in Chiangyuen Municipal district Mahasarakham province [Thesis]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2009. Thai.
- (22) Chaudang C. The participial of people in managing garbage problems in the Chonkram Tambon Administration, Donsak District, Surathanee [Independent study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2007. Thai.